

## РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“, в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3. 4. Социални дейности (Арттерапия и социализация), обявен от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ (ШУ), за потребностите на Катедра „Социална работа“, при Педагогическия факултет (ПФ), с единствен кандидат доц. д-р Живко Величков Жечев.

**Рецензент:** Проф. д.с.н. Соня Борисова Илиева, Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. Въз основа на заповед на Ректора на ШУ (РД-16-004/12.01.2021 г.) съм определена за вътрешен за ШУ член на научно жури, а след заседание на същото съм определен да изготвя рецензия.

### **I. Данни за конкурса**

Конкурсът е обявен от ШУ в ДВ, бр. 98 от 17.11.2020 година. Професурата се разкрива за преподаване в учебните курсове и програми на катедра „Социална работа“, при Педагогически факултет.

Единствен кандидат по обявения конкурс е доц. д-р Живко Величков Жечев. Той представя комплект материали, който е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Шуменски университет.

### **II. Биографични и професионални данни за кандидата**

Доц. д-р Живко Величков Жечев е роден на 31 януари 1959 година.

През 1980 година завършва специалност „Българска филология“ във Висш педагогически институт, гр. Шумен и придобива образователна степен „бакалавър“. По-късно завършва магистърска степен „Социални дейности“ през 2001 година в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. През 2013 година защитава дисертационен труд пред научно жури на ШУ и получава образователната и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика)“. Работи за Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ от 1988 г., като от 2015 година до момента заема длъжността „доцент“. В периода 2017-2018 г. е заместник областен управител на област Шумен.

### **III. Наукометрични показатели**

Доц. д-р Живко Величков Жечев напълно удовлетворява изискуемите минимални наукометрични показатели в професионално направление 3.4. Социални дейности. От необходимите 550 т. кандидатът прилага 600 както следва: група от показатели А – 50 т., Г Група от показатели В – 100 т., група от показатели Г – 220 т., група от показатели Д – 130 т., група от показатели Е – 100 т.).

Доц. д-р Живко Жечев участва в конкурса с:

**1. Хабилитационен труд на тема: „Потребността от бащинска фигура за настанените в социални услуги и институции деца,“.**

Темата за ролята на бащата е предмет на редица хуманитарни науки, включително и философията и религията. Както ни е известно от историята на човечеството, най-разпространената форма на родово-общински строй е била именно патриархатът. В условията на политически и идеалогически патриархализъм са се зародили първите класически цивилизационни култури, поставящи основите на съвременния свят, който познаваме. В антропологическия аспект на думата „баща“ най-често срещаме неговото значение като основоположник на семейната единица, източник на генетичния материал, а в последствие снабдител, пазител и ръководител на създаденото от него семейство. Този смисъл на бащинството е общовалиден дори за ежедневната ни перцепция за думата. Когато обаче говорим за бащата като част от живота на подрастващия човек нашите представи биват ограничени единствено до ролевия модел на половото самоосъзнаване и чисто икономическият принос за благосъстоянието на детето. В контекста на социалната работа с деца бащинската фигура все още не бива възприемана като ефективен и многофункционален ресурс, както и като алтернатива на институционалната грижа. Подобен подход е на лице и в случаите на съдебно разпределяне на родителските права. В представената монография се заключава, че бащите и значимите мъжки фигури от разширените семейства на децата, продължават да бъдат недооценен и negliжиран елемент от закрилата на детето. Това се случва поради редица социални или субективно-стереотипни причини, които в крайна сметка ощетяват децата, обект на самата система за тяхната закрила. Представената монография има за цел да изясни и анализира, как липсата на бащинска фигура се отразява на децата, отглеждани извън семейна среда.

**2. Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд – „Социологическа и правна регулация на проблема „деца в неравностойно положение“.**

Още в началото на монографията се поставя въпросът за държавната политика на държавата по отношение на децата в неравностойно положение. Посочва се, че тази регулация се реализира чрез конституирането и прилагането на социална политика, разбирана в широк смисъл. Веднага след това се изяснява понятието „деца в неравностойно положение“ – нормативни определения и класификация. Подчертава се най-често срещаната в международни документи, това на ЮНЕСКО. Вниманието на читателя се насочва към Закона за закрила на детето, където е дадено определението на „дете в риск“. Направена е напълно изчерпателна класификация на децата в риск в България, по два критерия: според факторите (причините), обуславящи риск за детето; според формата на грижа. С оглед развитието на монографията са определени понятията „институционализация“ и „деинституционализация“.

**3. Представени са и 12 бр. статии, публикувани в неререферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове.**

1. Zhechev, Zh. Psychodiagnostics to excursions in the social development // SocioBrains, Issue 18, February 2016, pp. 39-44, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrains.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2016

Въпросите за социално-психологическата оценка на личността винаги са привличани вниманието на специалисти от различни области на хуманитарните науки. От проучването и познаване на индивидуални и групови психологически характеристики на човешките нужди исоциална работа.

2. Жечев, Ж. Необходимост от интегративни знания при прилагането на арт терапията // Сборник научни трудове от пътуващ семинар Белград – Любляна – Италианска ривиера – Згреб (03.05.2016 – 11.05.2016), Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, Педагогически факултет, Издателство „Фабер“, Велико Търново, 2016, с. 110-116, ISBN 978- 619-00-0477-6

Арт терапията се базира на познанието за човешкото развитие и се използва при различни случаи, свързани с него: засягане способността за учене, психодинамиката, нарушения в междуличностните отношения, дефицити на саморефлексията, социалните контакти, наличие на поведенчески проблеми, ниска самооценка у личността, липса на

3. Жечев, Ж. Специфични характеристики на девиантното поведение // Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, т. XX, Велико Търново, Издателство „Фабер“, 2016, с. 383-390, ISSN 1314-6769

Този доклад се отнася до обяснение на отклоняващото се поведение от отправна точка на социалното поведение - като съвкупност от действия и поведение, които са социално одобрени и са в съответствие със силата на обществото, норми и ценности и индивидуално поведение - като етап от процедурата „социално поведение“ като комплекс промяна на личните умения и опит, целите и причините за постигане на определен резултат, който е ценен за обществото и индивида. Също показана е разликата между девиантно поведение и делинквентното поведение.

4. Zhechev, Zh. Determinant factors in the social service “Foster care” // SocioBrains, Issue 34, June 2017, pp. 78-84, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrains.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2017

Приемната грижа е мярка за закрила на децата в риск, при която те се настаняват в семейства, за да могат да бъдат обгрижвани в семейна среда, а не в институции. Основната цел на приемното семейство е връщането му в определено време в биологичното такова. Един от основните моменти, свързани с приемното семейство е наличност на мотивация за отглеждане на чуждо дете. В статията суе дава отговор кои семейства пристъпват към това да бъдат приемни семейства. Измежду тях са: семейства, които поради различни причини не могат да имат собствени деца; семейства, чиито отношения са в криза; самотни майки; хора в напреднала възраст; семейство, чието дете е починало; и др.

5. Zhechev, Zh. Individual and group work forms at art therapy // SocioBrains, Issue 40, December 2017, pp. 174-178, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrain.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2017

Арт терапията се предлага на индивидуално или групово ниво в зависимост от това, кое е по-добре за индивида, въз основа на предварителна оценка. Груповата терапия притежава това предимство, че попадайки в групата, клиентът вече има условия за ресоциализация и общуване с други хора, мотивация да се състезава, да бъде харесан. При груповата терапия (работа) не се препоръчва тя да се провежда с много хора заедно (от 2 до 6-8 души), на които проблемите и състоянието трябва да бъдат подобни, така че да може да се създаде атмосфера, благоприятна за работа и съвместна дейност.

6. Zhechev, Zh. Legal regulation of the problem with disadvantaged kids and deinstitutionalization // SocioBrains, Issue 49, September 2018, pp. 33-46, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrain.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2018

През последните десет години България преминава през ускорен процес на деинституционализация и предоставяне на алтернативни услуги за деца в риск. Този процес е придружен и се определя от редица национални и наднационални документи, които са представени в тази статия.

7. Жечев. Ж. Институционалните деца през призмата на микросоциологическата парадигма и концепцията за социалната дистанция // Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, т. XXII, Велико Търново, Издателство „Фабер“, 2018, с. 283-290, ISSN 1314-6769

В настоящето изследване се използва своеобразен смесен подход, т. е. взети са предвид и са използвани елементи от различни теории, концепции и методи, разполагащи се в полето на интерпретативната социология, за да се анализира изцяло – доколкото това е възможно – феномена „деца в неравностойно положение“ за да се добие сравнително изчерпателна представа за него.

8. Жечев. Ж. Алтернативи на социалните услуги за деца // Сборник научни трудове от пътуващ семинар Истанбул-Кушадасъ-Измир (30.04.2019 – 07.05.2019), Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, Педагогически факултет, Издателство „Фабер“, Велико Търново, 2019, с. 139-149, ISBN 978-619-00-0996-2

Според Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в България“ у нас институционалните грижи с бързи темпове трябва да бъдат заменени от алтернативни форми на социални услуги за деца. В резултат на прилагането на стратегията се очаква в дългосрочен план, като преминава през намаляване на броя на децата в институции, за да се постигне пълно затваряне на класическия тип институции, като същевременно се прекрати институционализацията за деца от 0 до 3 години след завършване на реформата.

9. Zhechev, Zh. Research work with the students. Brainstorming as a method for solving problems in the social sphere. // SocioBrains, Issue 57, May 2019, pp. 59-63, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrain.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2019

Изследователската работа е от съществено значение за всички студенти, защото е насочена към тяхната сложна личност, развитие по отношение на

овладяване на специфични умения и компетенции. Това определя техния индивидуален просперитет. В тази статия е Страница 6 от 8 представена изследователска работа със студенти от специалността „Социални дейности“ в Шуменски университет Константин Преславски“. Мозъчната атака се реализира по социалния проблем „деца, които раждат деца“, тъй като проблемът е от изключителна важност за функционирането на българското общество. За постигане на изследователската цел е използван изследователският метод Брейнсторминг.

10. Zhechev, Zh. Application of the ringing method in forecasting in the social sphere // SocioBrains, Issue 57, May 2019, pp. 64-68, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrains.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2019

РИНГИ е японски метод за управление и прогнозиране. В Япония цялата процедура на Метод РИНГИ се разбира като проява на управленска философия, свързана с внимателно отношение към управлението въобще и колективната отговорност. Японците смятат, че РИНГИ им помага да отчитат целия спектър на мнения по разработвания проблем или прогноза и затова в никакъв случай не пренебрегват дори найнезначителното мнение. В статията е описан опита на автора със студенти от специалност „Социални дейности“. Провеждането му бе с учебна цел, с оглед повишаване знанията на студентите в областта на социалните изследвания и футурологичните знания.

11. Zhechev, Zh. Social change and historical activity // SocioBrains, Issue 57, May 2019, pp. 69-76, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrains.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions, Ltd., Bulgaria, 2019

Промяната и измененията са присъщи на живия и неживия свят. Те произтичат всяка минута. Човек се ражда, старее и умира. По същия начин се раждат, достигат зрялост или се разпадат обществата. В социологията под социална промяна се разбират преобразуванията, протичащи с течението на времето в организацията, в структурата на обществото, в образците на мислене, културата и социалното поведение.

12. Жечев. Ж. Същностни характеристики на социална организация // Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, т. XXIII, 35 години Педагогически факултет, Велико Търново, Издателство „Фабер“, 2019, с. 384-393, ISSN 1314-6769

Организацията е система от съзнателно координирани дейности на двама или повече души“. Организацията е социална система. За да може някаква група от двама или повече души със съзнателно координирани дейности да се нарича организация, тя трябва да отговаря още на следните изисквания: 1. Да има най-малко една цел (т.е. желано крайно състояние или резултат), която се приема от членовете на групата като обща; 2. Двама или повече членове, които да работят съвместно с намерение да достигнат значимата за всички цел (цели). Страница 7 от 8 Въпросът за това какво е това организация, има сложна история. В тази статия подробно са разгледани различните аспекти на социалната организация.

**Публикуван университетски учебник или учебник, който се използва в училищната мрежа**

1. Жечев, Ж. Арт терапия. Мотивация за социална активност на децата чрез изкуството, Шумен, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 2020, 281 с., ISBN 978-619- 201-424-7

Представеният на вниманието на научното жури учебник състоящ се от 10 лекции е предназначен за студентите от специалности „Социални дейности“ и „Социална педагогика“ на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. Той може да се ползва от социални работници от различни социални услуги, както и от всички, за които Арт терапията представлява интерес.

**Публикувано университетско учебно пособие или учебно пособие, което се използва в училищната мрежа**

1. Жечев, Ж. Организация и управление на социалните дейности в България, Шумен, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 2020, 111 с., ISBN 978-619- 201-435-3

Всяка организация, отнасяща се до различна област на общественото развитие е развивавала свои управленски подходи, които я отличават от останалите организации. Такъв е случаят и с организацията на социалните дейности в демократичната държава, която формира свой начин на управление, свои структури. Това налага те да бъдат систематизирани в отделен учебен курс, отнасящ се до подготовката на социалните работници и социалните педагози у нас, наименован "Организация и управление на социалните дейности в България."

**Живко Жечев е цитиран 12 пъти в монографии и колективни толове с научно рецензиране и 2 пъти в неререферирани списания с научно рецензиране.**

#### **IV. Научна активност**

Живко Жечев защитава дисертационния си труд през 2013 г. година и получава образователната и научна степен „доктор“. Участва в 7 национални и 14 Университетски научни проекта в областта на образователната дейност.

Не се откриват данни, че научната продукция на кандидата не е негово лично дело. Използваните източници са посочени коректно.

#### **V. Преподавателска натовареност и активност**

Основната дейност на доц. д-р Живко Жечев е учебно-преподавателската. Разработва редица учебни програми, които реализира в преподавателската си дейност.

В Катедрата има сериозна преподавателска натовареност, както с лекционни курсове, така и със семинарни упражнения в бакалавърска и магистърска степени. Преподава следните дисциплини: Арт терапия, Езикова култура, Комуникация и речево развитие, Култура на говора, Основи на театралната култура, Социална комуникация, Социална работа с деца отпаднали от училище, Социално-нормативен тренинг, Техника на говора, Тренинг комуникативни умения и др.

#### **VI. Основни приноси**

1. Идентифициране на потребността от бащинска фигура за настанените в социални услуги и институции деца.

2. Провеждане на емпирично изследване относно потребността от бащинска фигура за настанените в социални услуги и институции деца.
3. Създаване на научна представа за организацията и управлението на социалните дейности в България.
4. Формиране на теоретични подходи към взаимовръзката между социална активност и социализация при децата, настанени в социални услуги.
5. Теоретично фокусиране върху позитивното насочване и мотивиране на социалната активност чрез Арт терапия.
6. Формулиране на Примерна програма за Арт терапия насочена към мотивиране социалната активност на деца, настанени в социални услуги.
7. Фокусиране върху диагностиката в социалната работа свързана с участието на клиента и неговото взаимодействие със социалния работник.
8. Изясняване на Арт терапията като ефективно средство при медицински, емоционални, образователни, умствени, рехабилитационни проблеми и такива, свързани с включване в социума.
9. Обяснение на отклоняващото се, девиантното поведение от отпавна точка на социалното поведение.
10. Формиране на социологическа представа за приемното семейство – неговите предимства и недостатъци.
11. Изясняване на Арт терапията на индивидуално и групово ниво.
12. Разглеждане на социалните институции за деца в контекста на различни социологически концепции – социално конструиране на реалността, макросоциологическата парадигма и концепцията за социалното дистанция.
13. Практическо приложение на Брейнсторминга и Метод Ринги за изследване на социални проблеми, съвместо със студенти от специалност „Социални дейности“ на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

## **VII. Критични бележки и препоръки**

1. Представените ми материали от единствения кандидат доц. д-р Живко Жечев напълно задоволяват моите научни претенции, като следва да се отбележи всеобхватността на проблемите, с които той се занимава. Общата оценка на представените монографии, статии и доклади и др. се отличават с интердисциплинарна насоченост, ползване на нови методологии и инструментариум в научно-изследователския процес, потвърждава достигнатия достатъчен обем научни, научно-приложни и приложни приноси.
2. Видно е, че доц. д-р Живко Жечев участва в конкурса за академичната длъжност професор с убедителни приноси в своята научна, научно-приложна и педагогическа дейност. Тя има безспорен личен принос и научните ѝ постижения се отличават със собствен почерк, оригинален, иновативен и изследователски подход. Качествата на предложената научна продукция имат реална практическа приложимост и са пряко ориентирани към учебната работа.
3. Смятам, че задълбоченото представяне на научните материали показва един надежден учен, който може да бъде образец за други кандидати отпавили се по пътя към присъждане на академичната длъжност „професор“.

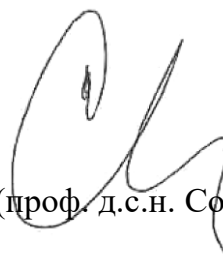
## VIII. Заключение

Моята оценка, за заемането на обявената по конкурса академична длъжност „Професор“ от доц. д-р Живко Величков Жечев, е ПОЛОЖИТЕЛНА.

Постигнатите научни, изследователски и преподавателски резултати ми дават основание, убедено да препоръчам на многоуважаемото Научно жури, да **избере на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Живко Величков Жечев** в Област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, Научно направление 3.4. Социални дейности (Арттерапия и социализация) и да предложи на Факултетен съвет на ПФ, при ШУ „Епископ Константин Преславски“, да утвърди решението на Научното жури.

25.02.2021 г.  
гр. Шумен

Рецензент:

  
(проф. д.с.н. Соня Илиева)